

LOYYSIR TAÐ SEG AT LESA?

Í farnu viku setti Sosialurin sjóneykuna á samanhingin millum talið av tøkum arbeiðsplássum og føroyingum undir hægri lesnaði. Hetta bjóðar ikki einum nýútbúnum serliga hugaligan lesnað

Mortan Østerø

Í USA skal tann einstaki sjálvur gjalda sína universitetsútbúgving, sum í flestu førum merkir, at neyðugt er við drúgvum lestrarláni. 2014 gjørdist eisini árið, har lestrarskuldin varð størri enn samlaða kredittskuldin í USA; eina trillión amerikanskar dollarar skylda fólk fyri sína útbúgving. Tøl úr blaðnum 'The Economist' staðfesta eisini, at í Amerika var stuðulin frá landinum til hvønn lesandi 27 prosent lægri í 2012 enn í 2007, hóast lestrargjaldið, í miðal, vaks við 20 prosent.

Hóast figgjartreytirnar eru versnaðar fyri tey lesandi, eru tey fleiri enn nakrantíð, sum eru undir lesnaði, ið samstundis hækkar krøvini, sum arbeiðsgevarar seta teimum arbeiðssøkjandi. Á henda hátt, verður tað ein ónd ringrás; alsamt fleiri næmingarnir seta seg í skuld, fyri at fáa eina góða útbúgving, ið gevur eitt gott starv. Tað førir síðani við sær økta kapping um starvsplássini, sum merkir, at arbeiðsgevararnir kunnu herða krøvini til tey arbeiðssøkjandi. Í Amerika hevur hetta ment seg til tað, at nógv lesandi kappast um at gerast 'interns' hjá fyr-

tøkum, sum veita lítil – og oftani – onga løn.

Stendur øðrvísi til her

Í Danmark og Føroyum stendur ikki eins illa til, av tí at landið figgjar bæði útbúgvingina umframt stuðul til livikostnað – tey lesandi standa sostatt sjáldan við skuld eftir loknan lesnað. Tó er tað ikki bíligt at útbúgva fólk í so stórum tali, sum londini bæði gera. Danmark hevur sostatt sett kjak við-víkjandi lesandi á dagsskrá.

Spurningurin, sum tekur seg upp, er hvørt tað ikki eru ov nógv vælútbúgvin fólk í mun til tøk arbeiðspláss. Sitandi danska stjórnin hevur í huganum at broyta núverandi universitets-skipanina soleiðis, at fólk ikki longur sleppa at lesa tað, sum tey hava hug til uttan at taka atlit til arbeiðsmøguleikar. Fyrsta stigið, hevur verið at skera burtur kandidatútbúgvingar – serliga humanistiskar kandidatútbúgvingar.

Ónda ringrásin hevur altso eisini gjørt seg galdandi í Danmark, har krøvini hjá arbeiðsgevarum eru hækkað saman við hækkingi útboðnum av vælútbúnum fólki. Talan er um eitt strukturelt arbeiðsloysi – har fólk við ávísari útbúgving

ikki eru í starvi, sum er viðkomandi fyri útbúgvingina.

Fá arbeiðspláss til vælútbúgvin

Sambært tølum frá føroyska stuðulsstovninum, Studna, vóru 1.467 føroyingar undir

útbúgving í skúlaárinum 2004-2005. Í 2013-2014 varð talið vaksið til 2.560 lesandi – altso ein øking upp á 42 prosent. Hugurin at lesa er sostatt í støðugum vøkstri millum føroyingar, men spurningurin er, hvørt ar-

beiðsmarknaðurin kann lofta teimum øktu førleikunum.

Tær 15 lærugreinarnar, sum flest føroyingar fara undir, fevna um 2.092 lesandi. Ímynda vit okkum, at tað skal vera greitt sam-

svar millum, hvat ein hevur lisið og førleikakravið, sum arbeiðsplássið setir tí einstaka, so verður ógvuliga hörð kapping. Í tíðarskeiðinum 22. oktober – 19. november vóru einans 44 stórv lýst leys, ið settu fram

Topp 15

Námsfrøðiligar	246
Lærarar	206
Maskinmeistarar	181
Sjúkrarøktafrøðiligar	178
Maritimar	155
Tann- og læknávisindi	149
Samfl. leiðsla og fyrisit.	143
Fíggjarl. og búskaparl.	127
Marknaðarf. Íverk, sams. & business	119
Humanisma og sosialvísindi	103
Arkitekt og byggitekniligar	100
Náttúruvísindaligar og støddfrøðil.	98
KT-frøðiligar	97
Løgfrøðiligar	96
Heilsuvísindi og terapeutiskar	94
Í alt	2.092
av 2.560 lesandi	

Kelda: Studni (2014) Tølini fyri »lesandi í Føroyum« eru gjørd við støði í mánaðarliga lestarstuðlinum – øll á hægri útbúgvingum, ið hava fingið stuðulin í skúlaárinum, eru tald við. Tølini fyri »lesandi uttanlands« eru gjørd við støði í ferðastuðlinum – øll á hægri útbúgvingum, ið hava fingið stuðulin í skúlaárinum, eru tald við.

Leyslýst stórv

frá 22. oktober – 19. november 2014

Námsfrøðiligar *	10
Lærarar	1
Maskinmeistarar	3
Sjúkrarøktafrøðiligar	8
Maritimar	1
Tann- og læknávisindi	2
Samfl. leiðsla og fyrisit.	2
Fíggjarl. og búskaparl.	5
Marknaðarf. Íverk, sams. & business	3
Humanisma og sosialvísindi	1
Arkitekt og byggitekniligar	2
Náttúruvísindaligar og støddfrøðil.	0
KT-frøðiligar	2
Løgfrøðiligar	0
Heilsuvísindi og terapeutiskar	4
Í alt	44

* Helmingurin av leyslýstu stórvunum til námsfrøðingar vóru til niðursetta tíð

Stórv, sum hóska til fleiri útbúgvingar, eru tald við fleiri ferðir. Umframt tað, eru einans stórv í Føroyum, ið hava útbúgvingarlígar førleikar sum setanarkrav, tald við.
Keldur: lsh.fo, hmr.fo, amr.fo, starv.fo, starvsportal.fo, in.fo, portal.fo